

ISTABA NR. 6

Kristians Fukss

Platons un Mikipele. Filozofiski un mākslinieciski veiksmīgs salikums. Protams, varētu jautāt: kādā nozīmē veiksmīgs? Atliekot malā "filozofisko", paliksim uz brīdi pie "mākslinieciskā". Mikipeles tēls Kristiana Fuksa mākslā parādās viņa pirmajā personālizstādē Wolken, kas 2019. gadā notika Ojāra Vācieša muzejā. Šī tēla tālāko ceļu savā mākslinieciskajā praksē viņš ir raksturojis ar vārdiem "izmantojot rotaļīgu pieeju, runājot par nopietnām lietām ..". Rotaļīga pieeja var glābt autoru, saķeroties ar tādu pieredzējušu cīkstoni kā Platons – filozofu, kuru saskaņā ar tradīciju saukuši Aristokls un kura mums visiem pazīstamais vārds nozīmē "platais", kas atkal, sekojot tradīcijai, saistīts ar Platona cīņas mākslas nodarbību veidoto plecīgo ķermeni. Tas gan platonisma kontekstā skan gandrīz kā oksimorons, un šī domātāja vārdā ietvertā pretruna raksturo visu viņa filozofiju un tās turpmāko ietekmi.

Būt rotaļīgam un palikt nopietnam ir iespējams divos veidos. Trešais būtu sokratiskā ironija, bet tā – vismaz kā to redzam Platona agrīnajos dialogos un vēlākajos tā neparādās – tiek pausta no stiprākā pozīcijām, un šo nozīmi terminam varētu arīdzan saglabāt, šeit to nelietojot.

Pirmā nopietnība – attiecībā pret Platonu. Kristians Fukss savā sestajā istabā ir aicinājis Platonu uz nopietnu sarunu par dzīves jēgu un tikumiem. Bet ko nozīmē mūsdienu Latvijas situācijā "ņemt nopietni" Platonu? Tas būtu: veltīt viņam kādu lekciju estētikas, ētikas, epistemoloģijas, ontoloģijas vai vienkārši filozofijas vēstures kursā, vai arī uzrakstīt par viņu šķirkli "Nacionālajā enciklopēdijā" (tāds pastāv). Kāds matemātiķis, iespējams, piebildīs: piešķirt eidētisku auru līdz šim vēl nenoformulētai un nepierādītai teorēmai.

Otrā ir kritiskā nopietnība, kas vedinātu doties kritisko teoriju meklējumu gaitās. Tomēr neaizmirsīsim – Kristiana Fuksa Mikipele ir vizuāls, ne literārs tēls. Un kā mākslas tēls tas izvairās no verbālās viennozīmības – ciktāl nu tāda iespējama – valģiem. Turklāt mākslas tēls var nepakļauties arī paša autora nodomiem, tam kļūstot neatkarīgam līdz ar ienākšanu izstādes publiskajā telpā un laika gaitā mainot savas nozīmes trajektorijas.

Ko parāda Mikipeles trīs dažādās mikipeles? Ka trīs kārtas nav tik šķirtas kā zināšanas, viedoklis un nezināšana Platona epistemoloģijā, kā īstenā esamība, šķītums un neesamība – viņa ontoloģijā? Jā, dvēseles trīs daļas ir vienotas divjūgā, kuru vada prāts jeb intelekts līdzīgi kā kaujas ratu vadītājs savalda un pareizi virza divus zirgus, no kuriem viens "ir stalti noaudzis smalkiem locekļiem, ar augstu

kaklu un kumpu purnu; tas ir balts, melnām acīm, godkārs, bet ar mēru un kauna jūtām, cienī pareizu domāšanu”, bet otrs “ir liks un smagnējs, neglīti būvēts, ar spēcīgu īsu kaklu un strupu purnu ..” (Faidrs, 253d). Divjūga un ratu vadītāja literārais tēls ir spēcīgs un tāpēc arī to var pavērst citā, ne Platona iecerētajā virzienā. Taču atstāsim vadības grožus pagaidām prātam. Kristians Fukss attiecībā uz savu dzīvi un tās jēgu nodala trīs tikuma veidus: intelektuālo spēju, skautismu un mākslinieka devumu. Tikai mākslinieka devums – pretēji Platona “Likumu” ieteikumiem (802b–c) – ir neatkarīgs kā zirgī, kas izrāvušies no ratu vadītāja iejūga, un labi, ka tā!

Laternas gaisma skatītāju var aicināt saprast, ka atrodamies Platona tēlotajā alā vai maldināt Alēna Roba-Grijē labirinta atkārtojumos, vedināt just līdzī laternu iededzinātājam uz kādas mazā prinča apciemotas planētas vai sapņot par to kā zīmi ceļā uz Nārniju... Kristians Fukss jautā: vai pasaulē, kurā valda tikums, dekoratīvo sienas cilņu vietā būtu skautu mezglī? Un sniedz savu atbildi Istabā Nr. 6.

Dr. phil. Jānis Taurens

Kristians Fukss (1999) turpina instalāciju ciklu, aizsāktu ar «Istaba Nr. 4» (2021) izstādē «GALERIJA ALMA @ PADURES MUIŽA» un “Istaba Nr. 5” ALMA (2022).

Kuratore: Astrīda Riņķe

Darbi kolekcijās: VV Foundation

ALMA

Tērbatas iela 64 RĪGA LV - 1001
+371 29155572
alma@galerija-alma.lv
www.galerija-alma.lv

Izstāde apskatāma 21.06. - 09.08.2024